Van *Le Petit Chaperon Rouge* tot RED RIDING HOOD

Een onderzoek naar de morfologische structuur van het sprookje van Roodkapje

Fenna Lenders 3713008

Studiejaar 2011/2012 Blok 1

Theater-, film- en televisiewetenschappen Eindwerkstuk

Docent: dr. Chiel Kattenbelt 15 november 2011

Inhoudsopgave

Voorwoord.....3

Inleiding.....4

De morfologie van het volksverhaal.....6

De morfologische structuur in *Le Petit Chaperon Rouge*.....8

De morfologische structuur in RED RIDING HOOD.....10

Conclusie.....13

Evaluatie.....15

Bijlage.....16

Bibliografie.....20

Voorwoord

Van kleins af aan hebben fantasieverhalen mij geïntrigeerd. Sprookjes waren daarbij de allereerste vorm van verhalen die mij fascineerden door de surrealistische elementen, gelinkt aan de werkelijkheid, die het geheel zo spannend maken. Dat ik nu, op latere leeftijd, nog altijd houd van geschiedenis, verhalen en fantasie, ligt in lijn met mijn liefde voor en interesse in sprookjes. Toen ik een onderwerp voor mijn eindwerkstuk moest kiezen, werd ik dan ook direct aangetrokken door onderwerpen als fantasie, moraliteit en sprookjes. Dat de term sprookje enigszins onbeduidend en mysterieus klinkt, maakt mij juist enthousiaster het onderwerp te onderzoeken in al zijn facetten.

Een sprookje is een verhaal dat zich afspeelt in een onbepaalde plaats en tijd, dat vaak al jarenlang door mensen wordt doorverteld en dat een zekere moraal met zich meedraagt.[1] Vandaar ook de alom bekende zin waarmee de meeste sprookjes starten: 'Er was eens..'. De variaties die in de loop der tijd op sommige van deze verhalen ontstonden zijn uiteenlopend, evenals de verschillende soorten sprookjes die naast elkaar bestaan. Wat sprookjes onderling kenmerkt en bindt is de kern van het verhaal, het moraliserend karakter welke volgens studie van Vladimir Propp verscholen liggen in de opvolgende handelingsstructuur. Aan de hand van deze kern kan volgens zijn theorie een sprookje gekenmerkt en geanalyseerd kan worden. Films van tegenwoordig die gebaseerd zijn op een sprookje, lijken op het eerste gezicht een totaal andere uiteenzetting te omvatten, wat mij benieuwd maakt naar wat nog van het originele sprookje over is. Voldoen zij überhaupt nog aan de elementen die een sprookje kenmerken? Is het narratief van een volksverhaal wel te vergelijken met het verloop van een film? Aan de hand van een van de meest populaire sprookjes in Nederland, ga ik deze vragen onderzoeken.[2]

Het verhaal van Roodkapje vormt de basis voor dit onderzoek. Het ooit in de 17e eeuw door Charles Perrault geschreven sprookje kent een veelzijdige geschiedenis, van speculaties over een mogelijk nog meer historische variant van het verhaal uit de 11e eeuw tot aan eigentijdse 21e eeuwse versies, waarin het narratief compleet is bijgesteld om nu volwassenen te vermaken, in plaats van kinderen te educeren: wat het

---

[1] Documentatie- en Onderzoeks Centrum Volksverhaal. *Wat is een sprookje?* Meertens Instituut, 2011 http://www.docvolksverhaal.nl/index.php?option=com_content&view=article&id=19:wat-is-een-sprookje&catid=57:faq&Itemid=28

[2] Documentatie- en Onderzoeks Centrum Volksverhaal. *Wat is een typisch Nederlands sprookje?* en *Wat zijn in Nederland nu de meest favoriete sprookjes?* Meertens Instituut, 2011 http://www.docvolksverhaal.nl/index.php?option=com_content&view=article&id=66:wat-is-een-typisch-nederlands-sprookje&catid=57:faq&Itemid=28

oorspronkelijk doel van het sprookje volgens onder andere Perrault zelf was.[3] Twee verschillende versies van het sprookje zullen geanalyseerd en vergeleken worden naar aanleiding van de morfologische structuur van Propp, om zo te ontdekken of de Roodkapje van nu nog steeds een waar sprookje is, of dat we daar slechts nog in geloven.

Inleiding

Dit onderzoek is een vergelijkende studie naar de morfologische structuur van het verhaal van Roodkapje. Voor de vergelijking van dit sprookje, zijn twee verschillende versies gekozen, welke geanalyseerd zullen worden aan de hand van de structuralistische theorie van de Russische literatuurwetenschapper en folklorist Vladimir Propp.[4]

De eerste versie die deel uit zal maken van dit onderzoek, is de 17e eeuwse tekst *Le Petit Chaperon Rouge* van sprookjesschrijver Charles Perrault. In zijn versie van het verhaal, welke door velen als de eerste en originele versie van het sprookje van Roodkapje wordt beschouwd, gaat Roodkapje op weg naar haar grootmoeder om koeken te brengen die haar moeder voor grootmoeder gebakken heeft. Grootmoeder is ziek en kan daarom deze liefhebbende houding van haar kleindochter goed gebruiken. Onderweg ontmoet Roodkapje de wolf, welke haar misleidt, grootmoeder opzoekt en opeet, en vervolgens in haar bed gaat liggen. Als Roodkapje later binnenkomt in het huis van grootmoeder, ziet zij de wolf liggen, verkleed als haar oma. De wolf vraagt haar dichterbij te komen, Roodkapje verbaast zich welbekend over de grootte van grootmoeders ogen, oren en tanden. Vervolgens blijkt uit die laatste waarneming dat Roodkapje zich terecht heeft verbaasd, al is het dan te laat. De wolf onthult wie hij is en eet het meisje op.[5]

Tegenover deze versie wordt in dit onderzoek de film RED RIDING HOOD uit 2011, geregisseerd door Catherine Hardwicke, gesteld.[6] Deze Amerikaanse drama thriller is gebaseerd op het originele sprookje, maar heeft desondanks een compleet ander narratief. Roodkapje heet in dit verhaal Valerie en is een mooie jonge vrouw van huwbare

---

[3] Dezutter, Olivier. Groupe de Recherch sur l'Image et le Texte, Universite Catholique de Louvain, Faculte de philosophie et lettres, *Little Red Riding Hood: a story of women at the crossroads,* april 2001, Louvain-La-Neuve/Amherst, http://grit.fltr.ucl.ac.be/article.php3?id_article=40&date=2006-04

[4] Propp, Vladimir. *The morphology of the folktale.* United States of America: The American Folklore Society and Indiana University, 1968

[5] Perrault, Charles. "Le Petit Chaperon Rouge" *Histoires ou contes du temps passé.* 1697

[6] Warner Bros. Pictures. *Red Riding Hood.* The Internet Movie Database. 2011 www.imdb.com

leeftijd. Zij woont in het dorp Daggerhorn aan de rand van een bos en wordt vanaf kinds af aan, zoals alle anderen in het dorp, gewaarschuwd voor een wolf die in het bos leeft. Deze wolf had de gewoonte met volle maan mensen te doden uit het dorp. Bewoners van het dorp hebben zodoende sinds jaren besloten eens per maand een dier te offeren aan het wilde beest. Zo worden zij zelf met rust gelaten en komt de wolf toch aan zijn slachtoffer. Valerie is zo zonder kleerscheuren groot geworden en nu uitgehuwelijkt aan de welgestelde Henry. Gelukkig is zij daarmee echter niet, aangezien zijn al van kinds af aan verliefd is op de arme, maar avontuurlijke Peter.

Op een dag wordt Lucie, de oudere zus van Valerie, dood gevonden in het dorp: zij is tegen de regels in 's nachts op pad gegaan en de wolf heeft haar om het leven gebracht, buiten de onuitgesproken afspraak om. Onrust heerst in het dorp, nu de wolf weer actief is. Dominee Solomon wordt opgeroepen het dorp te beschermen tegen de wolf. Hij heeft echter nieuws voor de dorpelingen: de wolf is een weerwolf en dus een van hen. Hij deelt mede dat die maand de zeldzame Bloedmaand is, waarin eens per 13 jaar de wolf zijn gave door kan geven wanneer hij iemand bijt. De klopjacht vol verdenking begint, nu iedereen verdachte kan zijn.

Tijdens een tweede bezoek van de wolf, ontdekt Valerie dat zij met hem kan communiceren en dat hij het op haar gemunt heeft. De wolf vertelt haar dat hij haar heel goed kent, weet details te vertellen uit haar jeugd en vraagt haar voorgoed met hem mee te gaan en zich bij hem te voegen door zich te laten bijten. Valerie weigert dit echter, ziet bij de wolf bruine mensenogen en zet met de informatie die zij heeft de zoektocht naar de persoon achter de wolf voort. Na vele verdenkingen, op haar verloofde Henry, op Peter, haar grootmoeder en anderen, blijkt haar eigen vader uiteindelijk de wolf te zijn. Hij wil zijn gift graag overdragen op zijn dochter en haar met zich meenemen, voor bloederig succes buiten het dorp. Valerie wil dit niet en vermoordt met behulp van Peter haar vader, die nog net voor zijn sterven Peter bijt, zodat híj nu gedoemd is een weerwolf te worden. Peter gaat zodoende weg van het dorp om omgang met zijn wolvenkarakter te vinden, tot hij klaar is om met Valerie samen te leven zonder haar te verwonden. Valerie besluit alleen in het bos te gaan wonen en wacht op hem. Uiteindelijk zoekt een grote wolf haar op in de nacht: het is Peter, teruggekeerd om bij haar te kunnen zijn.[7]

[7] Hardwicke, Catherine, David Johnson & Leonardo DiCaprio. *Red Riding Hood*. DVD. Warner Bros. USA/Canada, 2011

Deze laatste versie vol hartstocht en spanning heeft een geheel andere inslag en verloop dan de versie van Perrault. Beide versies zullen in het licht van Propp's theorie worden gesteld met de vraag: verschillen zij van structuur en zo ja, op welke punten? De hoofdvraag in dit onderzoek luidt daarom als volgt:

> Welke elementen uit de structuuranalyse van Propp komen voor in de originele tekst van Perrault en in de film uit 2011? Wat zegt dit over het coderen van de twee verhalen als sprookje?

De morfologie van Propp kan worden gezien als een interessante theorie, omdat het de basis legt voor verder onderzoek, zoals de relatie tussen sprookjes en hun culturele context. De analyse op zich is echter zeer formalistisch en gestructureerd van aard en de weg naar een correct verband ingewikkeld, waardoor deze benadering slechts een eerste stap vormt naar verdere causaliteit en interpretaties toe. Toch is het een theorie die vragen opwerpt en een basis biedt voor vele verdere uitwerkingen, waardoor er voor is gekozen in dit onderzoek deze theorie op de casus toe te passen.

De morfologie van het volksverhaal

Allereerst is het helder een beeld te vormen van de definitie van het woord 'sprookje' dat wordt gehanteerd in deze tekst. Propp onderzocht voor zijn theorie in eerste instantie Russische sprookjes en verwees voor het soort verhalen die aan de hand van zijn theorie te analyseren zijn naar Aarne-Thompson type 300-749 verhalen: sprookjes.[8] Je kunt je dus afvragen in hoeverre deze theorie toe te passen is op sprookjes uit bijvoorbeeld andere culturen. Toch is later aangetoond dat de methode van Propp onder andere op Afrikaanse volksverhalen goed toe te passen is, wat aantoont dat zijn methode cross-cultureel wellicht zou kunnen functioneren. Belangrijke vragen blijven echter of zijn analyse ook gebruikt kan worden in relatie tot verhalen uit andere culturen en of het enkel betrekking heeft op het geschreven volksverhaal of wellicht ook op andere vormen van folklore, zoals dans of spel.[9] Dit laatste uitgangspunt is de reden dat het interessant is de plot van een film te onderzoeken, naast een geschreven sprookje.

---

[8] Thompson, Stith. "Antti Aarne's Verzeichnis der Märchentypen" *The types of the folktale. A classification and bibliography.* Helsinki, 1961

[9] Propp, Vladimir. *The morphology of the folktale.* United States of America: The American Folklore Society and Indiana University, 1968

Naar de samenhang van sprookjes is al vaker onderzoek gedaan, op basis van verschillende elementen. Zo is geprobeerd sprookjes te categoriseren naar thema, wat onduidelijkheden en overlap veroorzaakte. Ook categorisering naar personages of moraal bleek geen geheel sluitende oplossing.[10] Uiteindelijk zijn twee soorten analyse van het volksverhaal ontwikkeld in de 20e eeuw.

Allereerst ontwikkelde Vladimir Propp in 1928 de in 1958 in het Engels vertaalde syntagmatische benadering, welke een structurele, volgorde in stand houdende analyse betreft. Deze methode werd vooral gekenmerkt door een empirisch, inductief karakter en de eigenschap dat de analyse herhaald kan worden. In de syntagmatische benadering wordt de analyse van de tekst geïsoleerd van de culturele context, het gaat hier om een puur formalistische aanpak. Tegenover deze wijze van analyseren staat de in 1955 ontwikkelde paradigmatische aanpak van Claude Lévi-Strauss. Deze methode van structureren is gebaseerd op onderliggende patronen in een verhaal, welke niet per definitie gelinkt zijn aan de volgorde waarin de handelingen voorkomen.[11] De analyse wordt gekenmerkt door een speculatief, deductief karakter en is niet gemakkelijk opnieuw te herhalen. Bij deze aanpak wordt juist wel getracht de structuur van het verhaal te koppelen aan culturele aspecten, zoals het heersende wereldbeeld. Dit is echter zeer interpretatief, wat de methode speculatief van karakter maakt. Dit maakt dat de uitkomst van deze vorm van analyse wordt gezien als een model, waarbij de uitkomst met de analyseresultaten achteraf op individuele wijze wordt toegepast op de samenleving, in plaats van dat een onomstotelijke analyse in de aanpak zelf besloten ligt.

Vladimir Propp introduceerde zodoende een analyse met de structuur van motieven binnen het sprookje als kenmerkend element om sprookjes mee te identificeren en analyseren. Zijn theorie beslaat 31 motieven waaruit het narratief van een sprookje kan bestaan. Deze 31 motieven geven de functies in het sprookje aan, waaronder wordt verstaan de handelingen die de dramatis personae, de personages die de hoofdhandelingen in het verhaal uitvoeren, voor hun rekening nemen, ongeacht wie de handeling uitvoert en op welke wijze. In deze context is het van belang dat een aantal motieven terug te zien zijn in het narratief en dat deze motieven in de volgorde die Propp aangeeft naar voren komen.[12] Zo zal bijvoorbeeld de waarschuwing die een held

---

[10] Propp, Vladimir. *The morphology of the folktale.* United States of America: The American Folklore Society and Indiana University, 1968

[11] Lévi-Strauss, Claude. *The structural study of myth*, Journal of American Folklore, Volume: 68, Issue: 270 (1955), pp: 428-444

[12] Propp, Vladimir. *The morphology of the folktale.* United States of America: The American Folklore Society and Indiana University, 1968

meekrijgt, altijd aan het begin van het verhaal plaatsvinden. Wanneer een overwinning op de antagonist plaatsvindt, zal dit altijd het laatste motief zijn.

Volgens de theorie van Propp komen drie verschillende typen hoofdpersonages voor in sprookjesverhalen, namelijk de *hero*, *villain* en *donor*. De *hero* is te vertalen als de protagonist van het verhaal, in te delen in *seekers* en *victimized heroes. D*e eerste categorie omvat een protagonist die al dan niet bewust achter een bepaald doel aan gaat, een ambitieus streven. De tweede categorie beschrijft een protagonist die verkeert in een slachtofferrol door bijvoorbeeld te verdwalen, te worden achterlaten of te lijden onder armoede. Volgens Propp komt een dubbelfunctie binnen een verhaal echter niet voor: de *hero* is *victimized* óf *seeker.* Mogelijk is deze laatste stelling te weerleggen aan de hand van bepaalde versies van het verhaal van Roodkapje. Naast de held kent het verhaal een *villain:* de antagonist die het narratief een spannende of duistere wending geeft door de protagonist tegen te werken in zijn doel. Een zogenaamde *donor* komt vervolgens vaak in het narratief voor als aanreiker van hulp of middelen richting de *hero*. Magie is eveneens een element dat, eventueel via de *donor*, de helpende hand biedt in deze situatie.

De opbouw van de 31 functies is zodanig, dat wordt gestart met een expositie van het verhaal. De *hero* wordt geïntroduceerd, evenals vaak een familie of groep waar de *hero* bij hoort. Een waarschuwing wordt afgegeven welke mede de basis voor de moraal van het verhaal vormt: de *villain* zal namelijk de waarschuwing breken, waarna een reeks aan handelingen tussen de *hero*, *villain*, familieleden en een eventuele *donor* volgen. Het narratief wordt beëindigd met de dood van de *villain*, de overwinning van de *hero* en een huwelijk of bestijging van de troon door de laatste.[13] Of en welke van deze elementen voor komen in het werk van Perrault en de film over Roodkapje uit 2011, zal in de volgende hoofdstukken worden onderzocht.

De morfologische structuur in *Le Petit Chaperon Rouge*

Binnen het narratief van *Le Petit Chaperon Rouge* is uitgegaan van Roodkapje in functie van *hero*, omdat zij de hoofdhandeling in het verhaal uitzet, we haar lot volgen en de betrokkenheid om haar draait. Toch zou wat te zeggen zijn voor een dubbelfunctie als *seeker*, omdat zij haar zieke grootmoeder met hulp probeert te bereiken, al kan dit streven in eerste instantie worden gezien als een dagelijkse handeling. De wolf kan in dit

[13] Zie bijlage voor een overzicht van de 31 functies en de herkenningspunten in de twee besproken versies

verhaal duidelijk worden gezien als *villain*, aangezien door haar grootmoeder en haar aan te willen vallen zijn doel direct het doel van Roodkapje dwarsboomt.

Opvallend aan de morfologische structuur van *Le Petit Chaperon Rouge* is dat slechts enkele functies van de 31 door Propp beschreven motieven terugkeren in dit narratief. Voornamelijk de start van het verhaal, de uiteenzetting van de situatie en de eerste handelingen, volgt precies de uitgezette lijn van eerste handelingen. Na de dood van grootmoeder en Roodkapje volgt echter geen enkele actie meer op het handelen van de wolf, die in deze als *villain* kan worden beschouwd. Overige motieven als het verslaan van deze antagonist en het overwinnen van de held, vervallen dus direct. Beide elementen zijn echter niet terug te vinden in het verhaal van Perrault. Zoals eerder beschreven mist daarnaast het gehele narratief de elementen over een *donor*, redding, verslaan van de antagonist en het gelukkige eind. Daarmee is een opvallend korte en tragische versie van Roodkapje neergezet in *Le petit chaperon Rouge*. Met dit korte plot en de heftige afronding lijkt de nadruk te worden gelegd op het waarschuwingselement in het verhaal en de moraal die voortvloeit uit het negeren van deze waarschuwing. Het zou kunnen dat dit verloop verband houdt met de tijdgeest waarin het verhaal werd gebruikt. In de 17^{e} eeuw was het sprookje vooral een verhaal met een educatief en vermakelijk karakter dat voor kinderen niet te langdurig en met een indrukwekkende kern werd verteld.

Afbeelding 1. Een vroege afbeelding bij het verhaal van Roodkapje, waarin grootmoeder het onderspit delft. Bron: Louwerse, P. *De geschiedenis van Roodkapje*. Van Nooten, 1888.

Het narratief van Perrault wordt veelal gezien als de eerste versie van het verhaal van Roodkapje. Dit houdt onder andere in dat, naast herkenbare elementen zoals het rode kapje, grootmoeder, het bos en de wolf, de structuur mogelijk ook een basis biedt die in andere versies van het verhaal terug te vinden is. Uit verschillende latere versies, waaronder bijvoorbeeld die van de gebroeders Grimm, blijkt echter dat enkel de structuur niet altijd bindend is om het verhaal in een andere vorm herkenbaar te maken. Toch omvat dit korte, eerste plot van het sprookje van Roodkapje de verdere kern van het verhaal dat later door de tijd heen herkend kan worden door onder andere elementen en structuuropbouw uit deze versie.

De morfologische structuur in RED RIDING HOOD

Wat direct opvalt wanneer een toeschouwer RED RIDING HOOD bekijkt, is dat het narratief vele malen complexer in elkaar steekt dan het geval is bij *Le petit chaperon rouge*. Meerdere personages en interpersoonlijke relaties vormen de basis voor het plot, waarin meerdere narratieven het kader van de handelingen vormen. Omdat binnen de film meerdere handelingen plaatsvinden die te categoriseren zijn onder hulpvaardig, tegenstrijdig, vijandig, et cetera is niet altijd een duidelijk *donor* of *villain* aan te wijzen. Ook de *hero* kan in een aantal functies worden beschouwd als het gehele dorp Daggerhorn, in plaats van Valerie alleen, aangezien het hele dorp slachtoffer is van de wolf en tegen hem ten strijde trekt. Voor deze analyse ben ik uitgegaan van Valerie als *hero*, maar heb ik ook de functies die duidelijk herkenbaar waren in het verhaal met de dorpsgemeenschap als *hero* aangeduid als structuurpunten. In de bijlage is een overzicht te zien van herkenbare elementen volgens de analyse van Propp. Veel elementen zijn in chronologische volgorde te herkennen. Soms lijkt een functie echter op meerdere manieren te kunnen worden benoemd in dit narratief of kenmerkend voor een handeling die niet in de juiste volgorde voor komt. Wanneer een herkenbaar punt was aan te wijzen, maar niet in lijn lag met de voorgaande handelingen wat betreft volgorde, is er voor gekozen dit punt cursief in te vullen. Dit levert een analyse op waarin veel verschillende motieven uit de analyse van Propp aangehaald kunnen worden, verspreid over de 31 mogelijke functies. Het eerste en het laatste punt zijn in ieder geval onomstotelijk herkenbaar aanwezig in de structuur, wat een sluitend geheel vormt volgens de richtlijnen van Propp.

In RED RIDING HOOD is de waarschuwing die het eerste vertrekpunt van het narratief vormt, een waarschuwing die al jaren geldt voor de gehele dorpsgemeenschap

van Daggerhorn. De waarschuwing werd vaker gebroken door Valerie als jong meisje, omdat zij de uitdaging met haar jeugdvriendje Peter opzocht om in het bos te spelen. In het verhaal verlaat Valerie ook 10 jaar later het dorp om in het bos Peter, die houthakker is van beroep, op te zoeken. Zo kan zij worden gezien als het familielid dat het thuisfront verlaat. Echter, als de noodklok van het dorp luidt, blijkt haar zusje Lucie te zijn vermoord die nacht, omdat zij het huis die nacht tegen de jarenlange waarschuwingen in verliet. Zo vormt Lucie uiteindelijk het punt waarop de *villain* het verhaal betreedt en niet *hero* Valerie. Naast de dubbel herkenbare functies als deze, lijkt ook Valerie als *hero* een dubbelfunctie te bekleden. Zij is namelijk te beschouwen als zowel *seeker* als *victimized hero*, tegen de stelling van Propp in dat een *hero* slechts één van beiden kan zijn. Valerie is *seeker* in de zin van dat zij op zoek gaat naar de persoon achter de wolf en zo een actieve, oplossende rol vervult. *Victimized hero* is zij in de zin dat ze als enige uit het dorp de wolf kan verstaan, hij het op haar gemunt heeft en Valerie zelf toegeeft dat hij haar vertelde haar mee te willen nemen. Dit leidt er toe dat Solomon haar ziet als heks, te schande zet en als lokaas gebruikt voor de wolf, zodat de wolf gedood kan worden. Dit kan als *victimizing* worden gezien.

Opvallend is ook dat meerdere *family members* kwaad wordt aangedaan gedurende dit verhaal, zeker als we ook de aanstaande schoonfamilie van Valerie en eventueel overige dorpelingen als zodanig beschouwen. Ook is niet een eenduidige *donor* aanwezig. Dominee Solomon lijkt de *donor* in het verhaal te zijn, omdat hij het dorp wil bevrijden van de wolf en daar met zijn mannen te hulp schiet. Later blijkt ook Solomon geen oprechte helpende hand te bieden aan *hero* Valerie en komen Peter en Henry haar op hun beurt bevrijden uit de lokaas-positie waar Solomon haar in heeft gezet. Uiteindelijk is Peter mede oorzaak van haar vaders dood en het wegwerken van zijn lichaam, wat hem voor de tweede keer in de positie van *donor* stelt, dit keer zowel naar Valerie als naar het volk toe. Er is niet altijd een eenduidige lijn te bepalen in de functies van de personages.

Afbeelding 2. Scène uit RED RIDING HOOD: . Valerie, haar moeder en haar vader: uiteindelijk de wolf.

Bron: Warner Bros. Pictures. *Red Riding Hood.* The Internet Movie Database. 2011

In RED RIDING HOOD lopen vooral verschillende narratieven naast elkaar, welke samen de logica van het gehele plot vormen. Dit maakt ontwarring van de structuur zeer ingewikkeld, maar het verhaal en de symboliek des te interessanter om te ontrafelen. De verschillende elementen die in eerste instantie door Perrault als herkenningspunten werden gesteld voor het sprookje, zijn ook herkenbaar in deze versie, al is het op een geheel andere wijze. Valerie krijgt in dit verhaal eveneens een rood gewaad cadeau, waarmee zij afsteekt van de andere vrouwen in het dorp. De verwarring tussen grootmoeder en de wolf wordt meerdere malen aangehaald, door grootmoeder visueel te doen lijken op een wolf, als zij met een groot kleed omgeslagen wegdraait bijvoorbeeld. Überhaupt ontstaat veel verwarring gedurende de film over wie de wolf in menselijke gedaante is, omdat ook tekstueel verdachte woorden worden uitgesproken, naast dat velen bruine ogen hebben en een motief om Valerie mee te willen nemen. Zo spreekt Peter bijvoorbeeld in een romantische, intieme bui de volgende woorden uit die de link met het sprookje van Roodkapje en de mogelijke logica dat hij de wolf is, leggen:

> *'I could eat you up..'*[14]

En zegt grootmoeder op mysterieuze wijze:

> *'We all have secrets..'*[15]

Het verleiden van Valerie door de wolf en het betreden van het bos, ondanks de waarschuwing, zijn herkenbare elementen en zo ook het slot, waarin de wolf Valerie's grootmoeder heeft omgebracht en van achter een gordijn bij het bed met zijn stem haar aanwezigheid nabootst. Ook de tekst die wordt gebruikt in de versie van Perrault, komt terug in de film, wanneer valerie droomt over een gesprek met haar grootmoeder, waarin zij haar vraagt naar haar grote ogen, oren en tanden.

Structureel gezien is het verloop echter anders. Meest opvallend hieraan is de *seeker* positie van Valerie, welke veel actiever en bewuster is dan die van Roodkapje uit het verhaal van Perrault. Daarnaast heeft dit verhaal een goede afloop voor de *hero*, wat ook in groot contrast is met de 17e eeuwse versie. Toch wordt dezelfde volgorde van opbouw gehanteerd, namelijk die van de waarschuwing in de expositie, de breuk met de waarschuwing, de confrontatie met de *villain* en de uiteindelijke afwikkeling waarbij grootmoeder en haar lot worden betrokken. Met deze kernpunten is het originele

---

[14] Hardwicke, Catherine, David Johnson & Leonardo DiCaprio. *Red Riding Hood*. DVD. Warner Bros. USA/Canada, 2011

[15] Ibidem

sprookje van Roodkapje duidelijk zichtbaar in deze 21e eeuwse versie, zij het op geheel andere, vernieuwende wijze.

Conclusie

Het plot van RED RIDING HOOD is zeer verschillend van de herkenbare structurele elementen in *Le Petit Chaperon Rouge*. Het aantal herkenbare elementen is voornamelijk een zeer groot verschil. Wat opvalt, is dat wel alle functies die in *Le Petit Chaperon Rouge* te herkennen zijn en samen het plot vormen, ook terugkeren in het verhaal van RED RIDING HOOD. Zij het in een totaal andere context. Evengoed start het verhaal met een waarschuwing rondom voorzichtigheid in het bos, onderzoekt de wolf de situatie van Roodkapje/Valerie, doet hij zich voor als grootmoeder en blijkt haar uiteindelijk te hebben gedood. Daaraan kan worden toegevoegd dat in RED RIDING HOOD de *hero* geholpen wordt in haar gevecht tegen de wolf door een *donor*, namelijk Peter. Dit zorgt er voor dat zij kan ontsnappen aan het tragisch lot dat hij haar wil toebrengen. Uiteindelijk worden stenen in de buik van de omgebrachte weerwolfvader gestopt, zodat hij zal zinken naar de bodem van de rivier. Dit is nodig, zodat de dorpelingen nooit achter deze ontknoping zullen komen en Valerie als dochter van een weerwolf niet zullen ophangen. Hoewel dit verloop dus niet dient om de wolf om te brengen, maar wel om Valerie nog extra te beschermen, hebben deze laatste handelingen opvallend veel overeenkomsten met de invulling van de functies in de versie van Roodkapje van de gebroeders Grimm.[16] In dit verhaal wordt Roodkapje namelijk eveneens gered van de dood door hulp van een andere man, de jager, en komt de wolf uiteindelijk met stenen in zijn buik voorgoed in het water terecht.

Ondanks dat dus veel meer van Propp's functies terug te vinden zijn in de film uit 2011, evenals veel meer soorten mogelijke *donors*, *hero's* en *family members*, zijn de herkenbare elementen die het sprookje kenmerken in beide versies aanwezig. Zelfs in de vernieuwende context waarin dit door Catherine Hardwicke is gedaan, zijn deze kernpunten duidelijk aanwezig, evenals de volgorde en opkomst van de motieven. Al verschillen deze aanzienlijk van de eerste versie van Perrault in de wijze waarin zij in het verhaal naar voren komen. Zo kan de hoofdvraag worden beantwoord met dat in de versie van Perrault slechts de eerste 16 door Propp beschreven functies in het narratief aanwezig zijn bij analyse. Na deze 16 herkenbare handelingen volgt nog een enkele

[16] De Vries-Vogel, M.M. "Roodkapje" (KHM26). *De sprookjes van Grimm.* Nederland: Van Holkema/Warendorf, 1984

laatste handeling in het plot, namelijk de onthulling van de wolf als grootmoeder, dat na deze gebeurtenis zeer abrupt en fataal het verhaal beëindigt.

RED RIDING HOOD staat in die zin tegenover deze analyse, omdat in deze versie bijna alle elementen uit de analyse van Propp op een of andere wijze wel te herkennen zijn in het veelzijdige narratief. In overeenstemming met de vergelijking is dat de volgorde van voorkomende kernhandelingen en de plaatsing daarvan binnen het plot, bijvoorbeeld de ontknoping van grootmoeder en de wolf aan het eind, ongeveer gelijk lopen in beide versies. Dit maakt de verhalen in meerdere mate codeerbaar als sprookje volgens de theorie van Propp. Kernelementen uit zijn analyse die het narratief opbouwen komen namelijk naar voren in beide versies, evenals de verschillende *dramatis personae* die door de Russische folklorist worden aangehaald. Dit lijkt beide verhalen tot sprookjes te maken. Toch zou een interessante wedervraag kunnen zijn of, zeker wanneer het toegestaan is bepaalde functies uit de opbouw van Propp te mogen missen in het narratief, niet een heel breed spectrum aan verhalen of bijvoorbeeld filmnarratieven tegenwoordig te benoemen is als sprookje? Daarnaast zijn veel elementen uit de analyse van RED RIDING HOOD helemaal niet duidelijk te herkennen in de aangereikte volgorde. Deze relevante verwarring kan aanleiding zijn het verhaal volgens de analyse van Propp niet als sprookje te categoriseren. Wat wellicht kan betekenen dat filmnarratieven toch te complex en veelzijdig zijn om aan de structuur van een sprookje te kunnen voldoen. In dat geval is de film met recht slechts gebaseerd op een sprookje, maar geen echt sprookje op zichzelf. Uiteindelijk ben ik van mening dat de film meerdere narratieven heeft die onlosmakelijk zijn verweven, maar ook te onderscheiden zijn. Als we deze afgescheiden narratieven plaatsen in de analyse van Propp dan is het mogelijk uit de komen op een analyse in de aangereikte volgorde. Dit leidt tot de bevestiging van een sprookje.

Gegeven is dat sprookjes nog altijd actief gebruikt worden als inspiratiebron voor een vermakelijke film of bijvoorbeeld theaterstuk, zoals bijvoorbeeld voor de film SNOW WHITE AND THE HUNTSMAN die in 2012 uit zal komen.[17] De veelzijdigheid en originaliteit waarin en waarmee sprookjes en hun kernelementen naar voren worden gebracht lijkt onuitputtelijk en toch nog altijd herkenbaar, evenals populair. Onder andere Perrault heeft daarmee de basis gelegd voor eeuwenlange verspreiding van moraal en vermaak, door het creëren en vastleggen van sprookjes.

[17] Warner Bros. Pictures. *Snowwhite and the huntsman.* The Internet Movie Database. 2011 www.imdb.com http://www.imdb.com/title/tt1735898/

Evaluatie

Een van de zaken die me het meest is opgevallen tijdens deze analyse is hoe ingewikkeld de narratieven van een film in elkaar kunnen zitten ten opzichte van de vaak eenvoudige eerste versie van een sprookje, zoals het verhaal van Perrault weergeeft. Moeilijk in de structuuranalyse was vooral het feit dat verschillende narratieven naast elkaar en met elkaar verweven het kader van afwikkeling in RED RIDING HOOD vormen. De wisseling van personages en hun handelingen, posities en bedoelingen, maakten het tot een uitdaging de structuur te ontwarren tot een logische analyse volgens de functies van Propp.

Terugkerend in de varianten van Roodkapje, zoals ook Jack Zipes drie verschillende versies onderzocht, is de moraliteit welke voornamelijk gericht is op zelfzuchtigheid van de wolf en het feit dat gevaar onder een verhuld laagje altijd op de loer kan liggen.[18] Deze elementen zijn ook terug te zien in het sprookje van Perrault en de film RED RIDING HOOD. Toch komt in de tweede helft van de 20e eeuw ook de variant van onder andere James Thurber op die Roodkapje belicht als een zelfstandige jonge vrouw die voor zichzelf opkomt tegenover de wolf.[19] Deze ontwikkeling is eveneens herkenbaar in de film van Catherine Hardwicke uit 2011. Sprookjes, hun moraliteit en de varianten waarin zijn voorkomen blijken enorm breed en veelvoorkomend te zijn, evenals de mate waarin onderzoek naar dit onderwerp voor komt. Het was daarom een uitdaging literatuur te vinden welke op dit onderwerp is toegespitst, zonder het onderzoek te breed van opzet te maken. Uiteindelijk is naar mijn mening een interessante en multi-interpretabele vergelijking ontstaan door de versie van Perrault langs de film van Hardwicke te leggen. RED RIDING HOOD, LE PETIT CHAPERON ROUGE luidt de officiële filmtitel. En dat is, zelfs met ruim drie eeuwen verschil, niet voor niets.

---

[18] Zipes, Jack & Taimi M. Ranta. *The Trials and Tribulations of Little Red Riding Hood: Versions of the Tale in Sociocultural Context,* Journal of the Midwest Modern Language Association, Volume: 17, Issue: 1 (1984), pp: 116-118

[19] Ibidem

Bijlage

Een structuuranalyse volgens de 31 functies van Vladimir Propp, toegepast op de twee verschillende versies.

	Le Petit Chaperon Rouge	**Red Riding Hood**
1. A member of a family leaves home; the hero is introduced	Roodkapje gaat van huis naar grootmoeder, want grootmoeder is ziek.	Valerie is in het bos op bezoek bij Peter, die daar hout hakt (en ging als klein kind al het bos in met Peter). Later verlaat haar zusje het huis in de nacht met volle maan.
2. An interdiction is addressed to the hero	Moeder zegt Roodkapje niet van het pad af te wijken.	Waarschuwing is altijd gegeven aan iedereen in het dorp en ook aan Valerie: ga niet alleen het bos in en van de paden af.
3. The interdiction is violated; villain enters the tale	De wolf wordt geïntroduceerd. Hij verleidt Roodkapje van het pad af te gaan.	Het zusje van Valerie wordt gedood, zij begaf zich 's nachts toch buiten.
4. The villain makes an attempt at reconnaissance	De wolf onderzoekt de situatie van Roodkapje.	De wolf praat tegen Lucie.
5. The villain gains information about the victim	De wolf vindt uit waar Roodkapje heen gaat en waar grootmoeder woont.	De wolf ontdekt dat Lucie hem niet kan verstaan en zij dus niet zijn echte dochter kan zijn. Uit woede vermoordt hij haar uiteindelijk.
6. The villain attempts to deceive the victim to take possession of victim or victim’s belongings	De wolf stuurt Roodkapje verder het bos in voor mooiere bloemen, om zo grootmoeder in bezit te kunnen nemen en uiteindelijk Roodkapje zelf.	De wolf probeert Lucie zo ver te krijgen dat zij haar leven geeft om ook een weerwolf te worden en met hem mee te gaan.
7. Victim taken in by deception, unwittingly helping the enemy	Roodkapje gaat verder het bos in voor bloemen.	Mannelijke dorpelingen gaat het bos in om de wolf te doden.
8. Villain causes harm/injury to family member; alternatively, a member of family lacks something or	De wolf eet grootmoeder op.	Césaire, de aanstaande schoonvader van Valerie en geheime geliefde van haar moeder, wordt gedood door de

desires something		wolf. Daarop doden de dorpelingen een wolf. De verkeerde, blijkt later.
9. Misfortune or lack is made known	- (de dood van grootmoeder wordt bekend aan de lezer?)	De dood van Césaire wordt bekend. Césaire wordt door het dorp gedragen als slachtoffer.
10. Seeker agrees to, or decides upon counter-action	-	Dominee Solomon wordt er bij gehaald en besluit tot aanval op de wolf.
11. Hero leaves home	- Roodkapje verlaat het bos voor grootmoeders huis?	Het dorp gaat toch feest vieren om de ogenschijnlijk verslagen wolf. Iedereen is dus uit huis in de nacht.
12. Hero is tested, interrogated, attacked etc, preparing the way for his/her receiving magical agent or helper (donor)	De wolf laat Roodkapje binnenkomen door middel van het touwtje en lokt haar dichterbij (al is de wolf geen donor!?).	Het dorp wordt aangevallen, Valerie wordt aangesproken door de wolf. Dominee Solomon krijgt gelijk en de weg voor zijn hulp komt vrij. Tijdens het feest heeft Valerie ook een romantisch moment met Peter, wat als een test kan worden gezien, omdat haar liefde voor hem eigenlijk nietmag en uiteindelijk ook een wapen vormt in het bestrijden van het kwaad van de wolf. Later werpt Peter zich ook op als (tweede) *donor*.
13. Hero reacts to actions of future donor	Roodkapje komt naar binnen en dichterbij.	Dominee Solomon beschuldigt opeens een gehandicapte jongen (broertje van een vriendin van Valerie) van magie en connectie met de wolf. Zijn zusje en Valerie komen hier tegen in opstand. Dit is een mogelijke handeling van actie. Tweede mogelijkheid is dat Valerie ingaat op Peter's romantiek. Nog een laatste optie, bij het dorp als *hero*, is dat het dorp meegaat in de beschuldiging van Valerie door Solomon en

		haar als lokaas laat dienen.
14. Hero acquires use of a magical agent	-	Valerie kan de wolf verstaan en krijgt zo informatie over wie hij/zij is, wanneer hij haar opzoekt. De *magical agent* is de gave om de wolf te verstaan. Dit kan ook de afgehakte hand met zilveren nagels van de overleden Solomon zijn, die Valerie meeneemt om later de wolf mee te doden.
15. Hero is transferred, delivered or led to whereabouts of an object of the search	Roodkapje ontdekt dat 'grootmoeder' de wolf is?	Valerie heeft een droom over haar grootmoeder en voelt plotseling de drang naar haar toe te gaan.
16. Hero and villain join in direct combat	De wolf eet Roodkapje op.	In het huis van grootmoeder wordt zij geconfronteerd met haar vader, die daar net haar grootmoeder heeft vermoord.
17. Hero is branded	-	Vader bijt Peter, wat hem tot weerwolf maakt. *De wolf loopt wel schade op, namelijk een brandwond aan zijn poot. Ook Peter, de geliefde van Valerie, wordt door haar zelf uit twijfel gestoken. Dit vindt echter plaats voorafgaand aan handeling 15.*
18. Villain is defeated	-	Valerie vermoordt haar vader.
19. Initial misfortune or lack is resolved	-	Het dorp is verlost van de wolf.
20. Hero returns	-	Valerie gaat alleen in het bos bij het dorp wonen.
21. Hero is pursued	-	-
22. Hero is rescued from pursuit	-	-

23. Hero unrecognised, arrives home or in another country	-	*Valerie gaat alleen in het bos, bij het dorp, wonen.*
24. False hero presents unfounded claims	-	-
25. Difficult task proposed to the hero	-	-
26. Task is resolved	-	-
27. Hero is recognised	-	*Valerie gaat de taak aan de wolf te doden of haar grootmoeder in veiligheid te brengen.*
28. False hero or villain is exposed	'Grootmoeder' blijkt een verklede wolf.	*'Grootmoeder' blijkt haar vader, de wolf. Hij vertelt haar hoe het in elkaar steekt met zijn weerwolfschap.*
29. Hero is given a new appearance	-	-
30. Villain is punished	-	*Valerie doodt haar vader.*
31. Hero marries and ascends the throne	-	Valerie kan niet met Peter trouwen, maar blijft op hem wachten totdat hij onder controle heeft hoe met zijn weerwolfgedaante om te gaan. Uiteindelijk woont Valerie afgelegen in het bos en keert Peter naar haar terug.

Bibliografie

De Vries-Vogel, M.M. "Roodkapje" (KHM26). *De sprookjes van Grimm.* Nederland: Van Holkema/Warendorf, 1984.

Dezutter, Olivier. Groupe de Recherch sur l'Image et le Texte, Universite Catholique de Louvain, Faculte de philosophie et lettres, *Little Red Riding Hood: a story of women at the crossroads.* Louvain-La-Neuve/Amherst, 2001

Documentatie- en Onderzoeks Centrum Volksverhaal, Meertens Instituut, 2011 www.docvolksverhaal.nl

Hardwicke, Catherine, David Johnson & Leonardo DiCaprio. *Red Riding Hood*. DVD. Warner Bros. USA/Canada, 2011.

Lévi-Strauss, Claude. *The structural study of myth*, Journal of American Folklore, Volume: 68, Issue: 270, 1955

Louwerse, P. *De geschiedenis van Roodkapje*. Van Nooten. Koninklijke Bibliotheek: Nationale Bibliotheek van Nederland, 1888

Perrault, Charles. "Le Petit Chaperon Rouge" *Histoires ou contes du temps passé.* 1697

Propp, Vladimir. *The morphology of the folktale.* United States of America: The American Folklore Society and Indiana University, 1968.

Thompson, Stith. "Antti Aarne's Verzeichnis der Märchentypen" *The types of the folktale. A classification and bibliography.* Helsinki, 1961

Warner Bros. Pictures. *Red Riding Hood.* The Internet Movie Database. 2011 www.imdb.com

Zipes, Jack & Taimi M. Ranta. *The Trials and Tribulations of Little Red Riding Hood: Versions of the Tale in Sociocultural Context,* Journal of the Midwest Modern Language Association, Volume: 17, Issue: 1, 1984